

Verslag Donateursbijeenkomst

Zaterdag 25 maart 2023

Kumpulan, Bronbeek 13.00-15.00 uur

Voorzitter Thom de Graaf opent de bijeenkomst en heet de aanwezigen van harte welkom. Het getuigt van grote betrokkenheid van de donateurs van de stichting dat zo velen naar Bronbeek zijn gekomen.

Terugkijkend op de afgelopen jaren kon er door corona tweemaal slechts een beperkte herdenking plaatsvinden. Pas afgelopen jaar konden wij weer met een paar duizend man in Den Haag aanwezig zijn.

Een paar zaken zijn in de jaren veranderd. Door corona waren veel mensen afhankelijk van de televisie registratie. Dit heeft ons geleerd dat de televisie-uitzending de poort is naar een veel breder bereik.

De herdenking is belangrijk voor degenen die ieder jaar naar het veld komen; met name de 1^e en 2^e generatie, de mensen die het meegemaakt hebben of familie hebben die het meegemaakt hebben. Maar het is óók belangrijk voor de 3e en 4e generatie. Het is belangrijk dat het herdenken wordt doorgegeven. Dat het voor alle mensen in Nederland heel belangrijk wordt.

De Nationale Herdenking 15 augustus 1945 is één van de drie Nationale Herdenkingen. Om daadwerkelijk een Nationale Herdenking te zijn, dienen Nederlanders deze herdenking te erkennen en respecteren. En daarom is het grotere bereik van belang en zijn we in gesprek gegaan met NOS. Want de twee laatste corona-herdenkingen vielen in het weekend, maar in de jaren ervoor, op de doordeweekse dagen 5 dagen, was er maar een beperkt bereik op de dag. Op de avond is een veel groter bereik mogelijk. Een groter bereik past beter bij het Nationale karakter van de herdenking.

Daarnaast is de afgelopen jaren de samenleving veranderd. Er wordt anders aangekeken tegen "wie herdenk je en wat herdenk je". De Nationale Herdenking 15 augustus 1945 heeft al jaren geleden de lijn uitgezet naar het herdenken van alle slachtoffers; niet alleen de Europese slachtoffers (eerst was de herdenking "te wit"), niet alleen "in de kampen", maar ook buiten de kampen. De Indische mensen. Maar óók alle andere slachtoffers, de Indonesische slachtoffers die in aantallen vele malen groter waren dan de Europese slachtoffers. Dat was ook de reden om stil te staan bij de Indonesische slachtoffers door de Indonesische ambassadeur -die al jaren een krans legt- dit jaar een centralere rol te geven, door hem de krans te leggen direct na de minister-president.

En de discussie over de datum 15 augustus 1945? Op die datum was wel de capitulatie van Japan, maar deze datum bracht geen veiligheid, geen vrijheid. En er brak een nieuwe, een ander soort oorlog uit. Er valt veel te vertellen over de periode na 15-08, maar wij beperken ons tot de periode 42-45. Wij hebben ervoor gekozen de herdenking te beperken tot wat er in de oorlog is gebeurd. Alles in die periode, in de kampen, buiten de kampen, alle nationaliteiten.

We geloven dat we het afgelopen jaar een belangrijke stap hebben gezet. We hebben heel veel reacties gekregen. Ook van degenen die niet rechtstreeks betrokken waren. Voorop staat: De herdenking is plechtig en moet gevoel geven voor de slachtoffers. Het moet plechtig blijven én het

moet aanspreken bij een grote groep. We hebben gezocht naar een combinatie tussen aansprekend beeld en verhaal én plechtigheid, met respect voor alle slachtoffers.

We denken dat we met vallen en opstaan de goede kant uit gaan en dat we nog veel kunnen leren.

Hierna neemt John Sijmonsbergen, vicevoorzitter van de stichting het woord.

Hij neemt de aanwezigen mee in de veranderingen die ons nog te wachten staan, waarbij er veranderingen zijn én er continuïteit blijft.

De afgelopen jaren waren een zoektocht naar verbetering. Dit staat beschreven in het beleidsplan verjongen en verbreden waarbij we uitreiken naar de 3e en 4e generatie. Het beleidsplan wordt ieder jaar bijgesteld. Er waren steeds veranderingen en vernieuwingen, maar altijd blijft het episch centrum het monument in Den Haag. Ook in corona tijd bleef de connectie met deze plek. Ons monument leeft, het hele jaar liggen er bloemen, en op 15-08 steken we het vol met zonnebloemen. En wat ook blijft: we gaan over de 2e Wereldoorlog. Die datum staat op ons monument Dat is onze kracht: 15-08 is een hele belangrijke datum, die datum willen we in ere houden. Dit jaar waren er weer 3000 mensen op het veld; was spannend na corona en verplaatsen naar avond.

Wat nieuw was: Zowel de 1e generatie als de “bobo’s” op de 1e rij. Want het draait om beiden. De eerste generatie, want we herdenken wat zij hebben meegemaakt, en de bobo’s, want zij helpen om het nationale karakter te benadrukken. Dus ook zij zijn belangrijk.

Kenmerkend voor onze herdenking: het is zwaar én gezellig. Elk jaar zeggen nieuwelingen: “we voelden ons meteen thuis”. En heel kenmerkend: de aanwezigen zijn heel divers qua generaties en qua achtergronden.

Daarnaast ook continuïteit: we herdenken alle slachtoffers van de oorlog tegen Japan en de bezetting van Nederlands-Indië door Japan. We herdenken alle slachtoffers. En dit jaar benadrukten we extra de 2 miljoen Romusha’s.

De media hebben we nodig om het verhaal te verspreiden We blijven in de avond. Die verandering blijft. Afgelopen jaar hebben 1,4 miljoen de herdenking gezien op tv.

Het kijkers aantal was in 2019 gezakt tot onder de 100.000 gezakt. Door corona (en het feit dat 15 augustus twee jaar in het weekend viel) was het kijkcijfer in 2020 en 2021 hoger dan in voorgaande jaren. We waren bang dat de kijkcijfers na corona terug zouden zakken. Maar heel veel mensen hebben het afgelopen jaar de herdenking voor het eerst gezien.

De “mediawaarde” was 1 miljoen euro. Er waren het afgelopen jaar veel inhoudelijke artikelen op radio en tv en kranten.

En wat hebben we het met elkaar gemist: het eten! Op 4 mei is er natuurlijk geen eten, maar wij moeten het wel weer terugbrengen. Daar zijn we het met elkaar over eens. Vooraf eten op het veld: de organisatie is al in een vergevorderd stadium.

Herdenking 2024: Wie gaan er optreden en spreken?

Dit is nog niet helemaal rond, dus daar kunnen we helaas nog niets over zeggen maar er wordt gewerkt aan een zwaargewicht zoals Wieteke én jonge mensen zoals Beau. Ook de bewerking van het gedicht van Wim Kan blijft erin.

Hierna volgt een interactief gesprek met de donateurs onder leiding van Hélène Oppatja, bestuurslid van de stichting aan de hand van 3 vragen:

1. Hoe kunnen we de 1e generatie zoveel mogelijk blijven betrekken?
2. Hoe kunnen wij de jongere generatie(s) zoveel mogelijk betrekken?
3. In de toekomst een weg naar verzoening?

Vraag 1: Hoe kunnen we de 1e generatie zoveel mogelijk blijven betrekken?

Een aantal mensen heeft zijn of haar persoonlijke ervaringen en verhalen gedeeld met de zaal. Er waren voor- en tegenstanders van het verplaatsen van de herdenking van het middaguur naar de avond, met name voor een aantal ouderen die minder mobiel zijn wordt dit ervaren als een achteruitgang. Veel mensen kunnen hierdoor niet meer aanwezig zijn in Den Haag vanwege het terug naar huis moeten reizen op een te laat tijdstip. Hélène geeft aan dat het bestuur in gesprek is met lokale herdenkingen. Er komen in hoog tempo steeds meer lokale herdenkingen. Voor sommigen is een lokale herdenking een oplossing, evt. in combinatie met het volgen van de Nationale Herdenking op televisie.

Het bestuur gaat kijken via welk kanaal/medium de uitzending het beste kan worden vervolgd indien deze moet worden onderbroken op NPO1. Maar liever ziet men nog dat net zoals op 4 mei de hele herdenking onafgebroken uitgezonden wordt op NPO1. En na de herdenking ziet men graag dat er - net zoals op 4 mei- op een andere zender aandacht geschonken te worden aan verhalen over Nederlands-Indië.

Ook zou men graag zien dat er meer verhalen van de 'gewone' mens gedeeld zouden worden en dat er weer ruimte is voor een mogelijkheid om samen te komen, voorafgaand aan de herdenking op het veld. Men is op zoek naar erkenning van het geleden leed en er wordt gevraagd hoe we de datum van 15 augustus als officieel einde van de Tweede Wereldoorlog nog meer bekendheid kunnen geven.

Vraag 2. Hoe kunnen wij de jongere generatie(s) zoveel mogelijk betrekken?

Er zijn veel positieve geluiden uit de zaal te horen over het Jong1508 initiatief, een groep van ca. 15 actieve jongeren die maandelijks bijeenkomt om te praten over initiatieven en projecten om de verhalen van onze voorouders te blijven delen en doorgeven. Dit onder verantwoordelijkheid van het bestuur.

Van Jong1508 zijn 2 afgevaardigden aanwezig; Emily Kroon en Eltjo Ockeloën.

Een aantal mensen deelt persoonlijke ervaringen van gesprekken met Japanners waaruit blijkt dat er begrip is voor het leed dat geleden is en niet alle Japanners het eens zijn met de regering.

De boodschap van de jongere generaties aan de eerste generatie is: vertel de verhalen en maak ons deelgenoot van jullie ervaringen. Dit verzacht de pijn, verbindt ons en helpt jongeren om meer te weten komen over de geschiedenis in het algemeen en hun familiegeschiedenis in het bijzonder.

Er zijn al veel goede initiatieven om de jongeren de bereiken via het onderwijs. Speciale lespakketten en een Stichting waar gastdocenten zich kunnen aanmelden om hun verhaal vertellen over de oorlogsperiode in voormalig Nederlands-Indië.

Vraag 3. In de toekomst een weg naar verzoening?

Verschillende mensen delen hun ervaringen waaruit blijkt dat velen altijd hebben vastgehouden aan hun afkeer van alles wat Japans is. Velen hebben dit ook uit loyaliteit voor hun (voor)ouders overgenomen.

Veel mensen lijden nog onder hun oorlogstrauma. Zonder verzoening blijven we vasthouden aan en vastzitten in boosheid en verdriet. Er zijn vele oproepen tot verzoening, maar hoe komen we daar? Het bekende Indisch zwijgen is niet helpend hierin. Pas als de verhalen verteld gaan worden, kunnen we een stap zetten richting verwerking.

Verzoening is geen vergeving!

Er zijn twee aspecten aan deze verzoening; de roep om officiële excuses vanuit de regering en de verzoening bij de mensen die hebben geleden.

Het bestuur dankt alle aanwezigen voor hun bijdragen en het delen van de persoonlijke verhalen. Als we deze verhalen blijven delen, kan het Indisch zwijgen dat de 1^e generatie in de greep heeft gehouden, voor de volgende generaties worden doorbroken.

Het bestuur heeft alle opmerkingen en suggesties gehoord, deze zullen ter harte nemen en waar mogelijk zal hiermee rekening worden gehouden bij toekomstige herdenkingen

Hierna hebben we 1 minuut stilte in acht genomen om vervolgens te genieten van het Indonesisch buffet.